

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpea računajo po 1 dinar. — Ne frankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 6.

Ljubljana, dne 15. marca 1923.

Leto II.

Kongres.

V predzadnji številki našega lista smo poročali, da se bo vršil v dnevih 11., 12. in 13. marca t. l. v Brodu na Savi kongres vseh v naši državi obstoječih strokovnih organizacij lesnih delavcev. Danes pa, žal, moramo poročati, da iz te moke ni bilo in najbrže v doglednem času tudi še ne bo kruha. Organizacije lesnih delavcev v Belgradu, Sarajevu in Zagrebu se niso mogle zediniti glede zastopstva na projektiranem kongresu in je kongres zaradi tega padel v vodo.

Centralni odbor našega osrednjega društva ni delal v nobenem oziru prav nobenih težkoč. Pripravljen je bil prilagoditi se vsaki formalnosti, samo da pride do kongresa in do potrebnega zblizanja. Nas v Sloveniji na tej polomiji torej ne zadene niti senca kake krivde.

Reči pa že moramo, če je že taka malenkost, kakor je vprašanje zastopstva onemogočilo kongres, kako bo šele izgledalo, ko bo prišlo na vrsto reševanje vprašanja kakor je na primer sestava skupnega centralnega odbora, financ in centralne uprave sploh? Že prvi kongres lesnih delavcev leta 1920. v Zagrebu je kazal žalostno sliko. Že takrat je trajal prepir za to, kdo bo predsedoval kongresu poldrugi dan. Pametnih nasvetov izkušenih strokovnjakov iz Slovenije ni hotel nihče poslušati in rezultat kongresa je bil — fiasko! To pot pa še niti do kongresa prišlo ni. Ej, bratje tam na jugu, kje smo še?! Ali navzlic vsemu temu živimo v trdni veri, da do skupnega kongresa in do ureditve skupnih interesov mora priti. Priti mora za vsako cenó, in če ne drugače, pa tudi preko glav posameznikov. Na noben način ne bomo trpeli, da bi se zaradi kapric posameznikov onemogočilo ustvaritev enotne fronte proletarijata lesne stroke za celo državo.

Belgrajčani so ob prilikah raznih kongresov že večkrat pokazali nekam čudno navado. Do sedaj je bilo namreč še vedno opažati, da so na kongrese vselej pripeljali celo tropo delegatov, ne glede na to, ali ti delegati sploh koga zastopajo ali ne. Na ta način so si dosedaj še vedno skušali zagotoviti na kongresu večino. Tudi to pot so hoteli izvesti nekaj sličnega. Upri pa so se Sarajevčani in Zagrebčani. Zato ni prišlo do kongresa. Razume se, da tudi mi kaj takega ne bi bili

mogli priznati. Mi moramo že iz ekonomskih razlogov stati na stališču, da število delegatov ne sme biti merodajno, merodajno mora biti število članstva vsake posamezne organizacije. Vzemimo primer, — osrednje društvo lesnih delavcev za Slovenijo šteje 3000 članov in če pošlje to društvo na kongres recimo 6 delegatov se mora 3000 naših članov razdeliti na šest delov tako, da vsak delegat šteje 500 glasov. Edino to bi bilo pravilno in pošteno. Razume se, da bi vsaka organizacija morala ob začetku kongr. potom knjig verodostojno dokazati, koliko ima rednih članov, ki recimo niso delj kakor 8 tednov s svojimi prispevki v zastanku. Vse to bi se dalo dognati in urediti na predvečer kongresa da ne bi se po nepotrebnem tratilo časa. Število članstva vsake organizacije, razdeljeno na število došlih delegatov dotične organizacije, bi bilo merodajno. Vsak prepir in vsak dvom bi na ta način bil izključen.

Kaže pa vse, da se sodrugi tam na jugu ne morejo iznebiti težnje, kako bi drug drugega ukanili. To pa ni pošteno, še manj pa proletarsko. Če imamo vsi skupaj pošten namen, koristiti pokretu, tedaj ne uvidevamo, zakaj ne bi si odkrito in iskreno pokazali karte. Kdor pa takega namena nima, ta naj enostavno zapusti vrste lesnih delavcev, ker ga bodo lesni delavci v svojem interesu prej ali slej morali itak postaviti pod kap.

Apeliramo na pamet in razsodnost lesnih delavcev v Belgradu, Sarajevu in Zagrebu, kajti skrajni čas je že, da s pogubonosnim preklanjem prenehajo.

Mi smo za kongres in bomo prožili tudi nadalje svojo roko vsem, ki imajo dobro voljo delati.

Za kozarec vina.

Ali veste, kaj je Duplica? Duplica je vas, ki je od Kamnika oddaljena kake pol ure. Brez pomena ta vas za nas lesne delavce ni; že zaraditega ne, ker se tamkaj nahaja za naše razmere precej veliko podjetje, v katerem izdeluje približno 130 ljudij najraznovrstnejše mizarske izdelke, zlasti pohištvo iz vpognjenega lesa. Pot iz Kamnika, ki vodi v Duplico, je sicer široka cesta je pa silno razvožena, kar dokazuje, da je promet na njej jako živahen. Ako te interesira, izveš, da je glavni,

predmet, ki ga na tej cesti s svojimi mršavimi konjiči prevažajo pridni vozniki — les. Pa ostanimo pri tovarni v Duplici. Lastnik te tovarne je g. Remec. Menda je bilo leta 1920. Takrat je bil sedanji lastnik dupliške tovarne član deželne vlade kot poverjenik za javna dela. Torej šef tistega resorta deželne vlade, ki je imel med drugim tudi posle z demobilizacijskim blagom. Vprašanje demobilizacijskega blaga, ki je reprezentiralo na stotine milijonov vrednosti, je tedaj dvigalo neprozorne oblake smrdljivega prahu. Govorilo in pisarilo se je takrat o manipulacijah s tem demobilizacijskim blagom silno mnogo. Toda vrana vrani ne izključe oči, pravi star pregovor, in zdi se, da se je ozki krog ljudi, ki se je za to demobilizacijsko blago interesiral, ravnal tudi po tem pregovoru, zakaj vsa smrdljiva afera, kakor je to v takih slučajih že navada, je kmalu nato, ko demobilizacijskega blaga in bilo več — zaspala.

Niti v sanjah nam ne prihaja na misel, da bi na kakršenkoli način sumili g. Remca, da se je tudi sam s pomočjo demobilizacijskega blaga na račun države okoristil. Nasprotno smatramo, da so roke g. Remeca angeljsko čiste. V tej domnevi nas posebno utrjuje dejstvo, da je g. Remec potom svoje žene postal član velepobožne in obenem pa tudi velebilijonarske družine Polakove. Konstatujemo le dejstvo, da je gospod Remec kot poverjenik za javna dela imel opraviti z demobilizacijskim blagom. To je eno. Nadalje konstatujemo, da g. Remec poprej tovarne v Duplici ni imel, temveč si jo je pridobil šele potem, ko ni bil več poverjenik za javna dela. Skratka, g. Remec si je znal pomagati, da je postal tovarnar.

Tudi njegov brat, ki je zaradi svoje rdeče brade znan pod imenom »Barbarosa«, in je sicer profesor v Ljubljani je bil za časa vlade dr. Brejca — žalostnega spomina — poverjenik, in sicer poverjenik za notranje zadeve. Kot tak je bil najvišji šef vse žandarmerije in policije v Sloveniji. Ne trdimo, da ima ta »Barbarosa« krvave roke, konstatujemo pa, da je žandarmerija na Zaloški cesti streljala na delavce, ko je bil ta mož poverjenik za notranje zadeve. Nadalje konstatujemo, da se je za časa železničarske stávke na prav azijsko-mongolski način delavske zaupnike preganjalo in zapiralo, ko je bil brat tovarnarja Remca v Duplici poverjenik za notranje zadeve.

Pa pojdimo dalje! Da bomo v polnem obsegu poznali, kakšnega kova je tovarniški gospod v Duplici, si moramo v prvi vrsti ogledati njegovo velikansko »dobrohotnost«, socialno »čutenje« in »ljubezen« do delavstva, ki je pri njem vposleno. S ciničnojezuističnim nasmehom na obrazu se je v sredo, dne 7. marca t.l. na sestanku delavcev upal trditi, da pri njem vsak dobi, kar mu gre! Oglejmo si nekoliko, koliko gre po njegovem mnenju delavstvu kot plača. Delavkam plačuje po 5 do 6 kron na uro! Pri delavcih pa se stopnjuje plača do največ 12 kron na uro, pri čemer so vsi

tudi profesionalisti in le predelavci ali mojstri imajo reci in piši po 14 kron na uro!

Vsekakor sijajno, kaj ne?! V očigled tega, da zase zida novo, veliko stanovanjsko vilo, mirne vesti gleda od samega stradanja propadajoče delavstvo. Da patentirani cinik ne upošteva zakona, to je pri klerikalnem antikristu samoobsebi umljivo. Pri njem se dela ne le po 10 ur na dan, temveč ponavadi do pozne noči. Celo ženske delajo po noči! Obrtno nadzorstvo, kje si? Oglej si vendar enkrat to gnezdo najinfamnejšega izkoriščanja. Vrhutega je ta konjederska tovarna pravcati golobnjak. Gorje vsakomur, ki bi se upal ziniti kako besedico, takoj zleti na cesto. Sedaj nam postaja šele jasno, zakaj Remec neprestano vabi potom inseratov po časopisju zlasti mizarje v svojo tovarno. Vsak mizar, ki ima še kaj kože na sebi, naj gre k Remcu v Duplico, tam se je bo čisto gotovo iznebil. Precej takih revežev se mu je že vsedlo na lim, drugega pa jim sedaj ne bo preostalo kakor pustiti svoje družine v največji mizeriji in popihati jo kam drugam.

V sredo, kakor že omenjeno, so je imel vršiti sestanek teh vsega obžalovanja vrednih trpinov Remčeve konjedernice, pa se ni, ker je črna vest prignala tudi Remca samega. Prišel pa ni sam, žnjim je prišlo tudi nekaj njegovih »zvestih«. Le-tem je Remec, ki je pri delavskih plačah skopuščen do skrajnosti, takoj pričel plačevati ne za jed, da bi se vsaj enkrat pošteno najedli za delo, ki ga opravljajo njemu, temveč plačevati je pričel ta pristaš klerikalne abstinence za — pijačo! Sestanek se, kakor rečeno, sicer ni vršil ali tekom prerekanja med njim in s. Tokanom je slišal take, da jih gotovo vse svoje žive dni ne bo pozabil. Ko je s. Tokan v družbi nekaj s. kamniških kovinarjev zapustil do malega že skoraj prazni prostor, je par ubogih na duhu, ki pa jih je Remčevo vino že precej omamilo, metalo za odhajajočimi sodrugl — kamenjel!

O tej epizodi pa še ni izgovorjena zadnja naša beseda. V Duplici bomo govorili še, in če se bivši upravnik demobilizacijskega blaga prav na glavo postavi. Sramota pa za one, ki se prodajajo za kozarec vina ne vedoč, da pljujejo v svojo lastno skledo. Tudi za take bo prišel čas. Božji mlini meljejo počasi, pa sigurno.

Številke govore.

Od več strani so nam že prihajali nasveti, da bi se strokovne organizacije morale posvetiti tudi delu, ki naj bi dvignilo našega delavca v prvi vrsti duševno. Prav radi priznavamo, da je tudi to potrebno. A ne le to! Strokovni organizaciji je predvsem tudi naloga, obračati pažnjo svojega članstva na ustroj in razvoj narodnega gospodarstva sploh, zakaj, če se bomo hoteli v sedanji kapitalistični družbi uveljaviti ter pospeševati razkroj kapitalističnega gospodarstva v prilog delavskega razreda, moramo spoznati najpoprej meha-

nizem tega gospodarstva. Dalje je naloga, in sicer zelo važna naloga, zainteresirati strokovno zavedni proletarijat za obširno in komplicirano polje socialne politike. Vse to in še mnogo drugega je, kar nas more zanimati. Res je, da ni prva in zadnja stvar strokovnih organizacij, težiti za zvišanjem plač. Vseeno pa nobena strokovna organizacija tudi tega vprašanja ne sme pustiti iz vidika. Žal, da sedanje abnormalne razmere naravnost silijo, pečati se z vprašanjem mezd. Le oglejmo si nastopne številke;

Moka:	3. marca 1914.	3. marca 1923.
100 kg nularice	K 40·20	K 3000— do 3200—
100 kg za kuho	K 38·80	K 3000—
100 kg krušne	K 36—	K 2600—
100 kg koruzne	K 25—	K 1800—
100 kg ajdove I. vrste	K 53—	K 3600— do 4000—
100 kg ajdove II. vrste	K 51—	K 2800—

Kruh:		
1 kg belega	K —·44	K 30—
1 kg črnega	K —·36	K 26—
1 kg rženega	K —·40	K 26—

Meso:		
1 kg govejega I. vrste	K 1·60 do 1·80	K 64— do 72—
1 kg govejega II. vrste	K 1·40 do 1·60	K 52— do 60—
1 kg telečjega	K 1·80 do 2—	K 68— do 74—
1 kg koštrunovega	K 1·40 do 1·50	K 50— do —
1 kg prešičjega	K 1·60 do 2·40	K 100— do 140—
1 kg prešič. prekajenega	K 1·90 do 2·20	K 140— do 184—

Zabela:		
1 kg masti	K 1·80 do 2—	K 160— do 170—
1 kg slanine sveže	K 1·52 do 1·80	K 140— do 190—
1 liter namiznega olja	K 1·40 do 1·50	K 128— do 132—

Drugi živež:		
100 kg krompirja	K 4·50 do 5—	K 175— do 200—
1 liter kisa	K —·24 do —·32	K 6— do 7—
1 liter mleka	K —·20 do —·22	K 14— do 16—
1 jajce	K —·05 do —·06	K 6— do 7—
1 kg riža	K —·36 do —·80	K 36— do 60—

Kurivo:		
1 m ³ trdih drv	K 11— do 12—	K 750— do 800—
1 m ³ mehkih drv	K 7— do 8—	K 200— do 250—
100 kg premoga	K 2·60 do 3·48	K 140— do 150—

Navedli smo samo nekatere stvari, in sicer take, brez katerih se v delavčevi domačiji ne da izhajati. Manjka pa še cela vrsta drugega živeža, tako na primer kava, sladkor, cikorijska, fižol, sol, petrolej, tobak, solata, zelje, repa, čebula, milo, ješprenj, kaša, koruzni in pšenični zdrob, sadje in cela vrsta živežnih predmetov, ki jih tudi ne more nihče odrekati delavcu. Kje je še obleka, obutev, stanarina, perilo i. t. d.? Tudi pri vsem tem blagu je glede cen nastala taka kolosalna razlika, da so sedajne plače lesnih delavcev v primeri z naraslo draginjo naravnost bagatelne. Evidentno je torej, da se nahajata plače in cene najpotrebnejšemu živežu v kričečem nesoglasju. In le človek, ki je vso dobo od leta 1914. do leta 1923. prespal, se more čuditi, da delavci vedno pojejo eno in isto pesem, češ, da so njihovi prejemi premajhni.

Ob mnogih prilikah skušajo delodajalci dokazovati, da je pri lesnih delavcih padlo veselje do dela. Vprašamo pa, kdaj je v predvojni dobi bilo na primer mizarskemu pomočniku treba delati skoraj cel dan za en edini kilogram slanine (špeha), ali pa skoro celo uro za en edini liter mleka? Ali ne da vsakemu človeku zdrava pamet, da mora ob takih okoliščinah hočeš nočeš delovna sila opešati? Lesni delavci vseh vrst tudi v predvojni dobi niso živeli v izobillici, ali za silo so se vsaj najedli in oblekli. Danes pa tega ni, danes opažamo splošno pomanjkanje, tega posledica pa je nezadovoljnost in — jetika!

Kaj pa to?

Nastopno objavljamo spis, katerega nam je ugodna sapica privedla v roke. Glasi se:

Priglas za sprejem na delo.

..... dne, ... 19

Ime? — Naslov? — Rojen sem leta — kje? — Izučil sem se obrta (v koliko?) letih? V času od — do —, pri katerem mojstru? — Kje? — Vojaščine prost? — Že zaslužil? — Bo nastopil kdaj? — Poročen? — Družine ima? — Starost? — **Dosedanje službe od izučitve naprej:** Ime, naslov delodajalca, kakšno opravilo? — Čas zaposlitve. — Vzrok odpusta? — Zadnja služba? — Koliko je imel plače? — Ali je sedaj v službi? — Zakaj jo je zapustil, ali jo želi izpremeniti? — Ali je trezen? — Abstinent? —

Informacije o mojem značaju, obnašanju in porabljenosti more dati. — Koliko stanovanjskih prostorov rabi? — Kolikšen zaslužek pričakuje pri prostem stanovanju in električni luči v tednu? — Kolikšen zaslužek pričakuje brez stanovanja in električne luči na teden? —

Izjavljam, da sem spodaj podpisani navedel gornje podatke popolnoma resnično in da priznam, kot pogoj za sprejem dela, pravilnost navedenih podatkov in vzamem na znanje, da si pridržuje podjetje eventualni takojšnji odpust brez odpovedi, če bi se izkazali ti podatki kot neresnični. Izjavljam, da nisem in nočem postati član nobene organizacije, ki bi nastopala sovražno proti podjetju, ki me sprejema v delo, sicer me sme odpustiti brez predhodne odpovedi. Podvržem se vpeljanemu tovarniškemu redu, zlasti vzamem na znanje strogo prepoved kajenja na tovarniških tleh, v in izven poslopij, in da si pridržim podjetje takojšen odpust brez odpovedi v slučaju kršitve.

Podpis.

Tako torej plod podjetniške fantazije, ki se poraja v »Zvezi industrijcev«. Med nekaterimi na videz nedolž-

nimi vprašanji se skriva namen špijonaže. Na videz nedolžna vprašanja so le plašč, ki naj bi prikril naravnost satanski namen. Kajti vsa lumparija ni nič drugega, kakor javno uvajanje črnih list!

Poglejmo, kaj pravi zakon z dne 28. februarja 1922. § 5. tega zakona pravi: »Delavno razmerje med lastniki podjetij, navedenih v § 1. tega zakona, in med njih pomožnim osebjem, se ureja z individualno ali kolektivno pogodbo, ki ne sme nikoli nasprotovati odredbam tega zakona.

Da pa nasprotuje ves akt temu zakonu, dokazuje § 120. zakona, ki o delavskih legitimacijah pravi:

»Vse pomožno osebje, zaposleno v podjetjih, ki jih navaja § 1. tega zakona, se mora opremiti s posebnimi legitimacijami, katere jim izdajajo občinska oblastva njih stalnega bivališča, ako pa to ni mogoče, občinsko oblastvo v kraju, kjer so zaposleni. Za organizirane delavce veljajo legitimacije strokovnih organizacij. Zunanjo obliko teh legitimacij predpiše ministristvo za socialno politiko sporazumno z ministrom za notranje posle.

Ta legitimacije obsegajo nastopne podatke:

- 1) ime in priimek;
- 2) dan, leto in kraj rojstva;
- 3) zakonsko stanje;
- 4) pri pomožnem osebju pod 16. leti, s čigavo dovolitvijo je delavec vstopil v delo;
- 5) poklic.

§ 121. pa pravi:

Na zahtevo pomožnega osebja mu morajo lastniki podjetij, navedenih v § 1. zakona, ob izstopu iz dela izdajati potrebna potrdila, v katerih ne smejo, ako pomožno osebje tega izrecno ne zahteva, označiti ničesar drugega, ne z besedami ne z znaki, nego to, koliko časa je prebil delavec v delu in s koliko nagrado.

To, kar podjetniki skušajo urediti potom svojih črnih list, je že urejeno potom zakona. Seveda ne tako kakor bi to sami želeli.

Glavni namen podjetnikov in njihove »Zveze industrijcev« pa je, onemogočiti vsakojako strokovno organizacijo.

Z ozirom na to je potrebno, da citiramo še § 35. navedenega zakona, ki se glasi:

Pomožno osebje (delavci), ki dela v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, se sme združevati v specialna društva za zaščito svojih ekonomskih, kulturnih in moralnih interesov.

Ta društva sme ustanavljati pomožno osebje (delavci) po poklicih ali brez ozira na poklic; istotako jih sme združevati v krajevne in oblastne zveze. Itd.

Vodenje črnih list je kratkomalo nedopustno, ker zakon sam že potom svoje narave vsakojako enostransko, vsiljeno urejevanje delovnega razmerja izključuje. To, kar so nekateri podjetniki počeli izvajati, ni drugega, kakor protizakonito, brutalno nasilje. Očividno računajo gospodje na slabost delavcev, in to je značilno! Na atako organiziranih podjetnikov mora lesno

kakor tudi vse ostalo delavstvo odgovoriti s podvojenim delom za svojo strokovno organizacijo.

Vse članstvo osrednjega društva lesnih delavcev pozivljemo, da vsak slučaj, kjer bi kak podjetnik hotel na tak infamen način pomandirati naše pravice, nemudoma javijo tajništvu društva.

Naj pa se v nobenem slučaju nobenih pogodb ali obvez ne podpisuje brez poprejšnje informacije pri strokovni organizaciji.

Tega bi se nam še manjkalo, da bi se uvajala nekaka policijska agentura, pri kateri naj bi delavci kot detektivi sami sebe ovajali!

Zapisnik

seje glavnega odbora Osrednjega društva lesnih delavcev, ki se je vršila dne 28. februarja 1923. zvečer v prostorih tajništva osrednjega društva. Navzoči: Gašpari, Dermastja, Bradeško, Žagar, Peterca in Tokan. Neopravičeno je izostal Ravnik. Od kontrole navzoča Kavčič in Pokovec. Kot zaupnik lesnih delavcev ljubljanskih navzoč Iglič. Seji predseduje Tokan, zapisnik vodi Dermastja. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnje sede, poročila, došli dopisi, kongres v Brodu na Savi, poročilo kontrole, raznoterosti.

O mezdnem pokretu lesnih delavcev v Mariboru in o poteku tozadevne razprave pri inšpekciji dela poroča Tokan. Ravnotako poroča Tokan o poteku ustanov. občnega zbora podružnice naše strok. org. v Boh. Beli. Se vzame na znanje. Društveni tajnik Bradeško poroča o poteku shoda lesnih delavcev v Tržiču. Želji podružnice v Črni v Mežiški dolini, da se naslovi spomenica na vsa v Mežiški dolini upoštev prihajajoča podjetja radi zvišanja plač, se ugotovi. Sklene se zahtevati zvišanje plač za 25 procentov in Din. 150.— letnega nabavnega prispevka.

Spomenica je bila tudi odposlana na firmo Čuček v Ptuj radi zvišanja plač delavstvu v Strnišču za 30 procentov.

Nato poroča Bradeško o razmerah tovarne »Vintgar« v Gorjah. To poročilo izpopolni Pokovec, ki poudarja, da je desolatnim razmeram v tovarni krivo vodstvo samo, ker vodstvu kakor tudi posestnikom tovarne samim primanjkuje vsakojako strokovno znanje in sposobnost.

Dopis Ljubljanske podružnice, po katerem naj bi se stavila zahteva za 30 procentov povišanje plač se vzame na znanje ter izvrši.

Prošnji podružnice v Mariboru za podelitev izredne podpore članu Strupiju se ugotovi.

Nadalje se ugotovi prošnji za izredno podporo članu Narobe in članu Kristan Antonu v Ptuj. Na pojasnilo člana Pavliča na Bledu se sklene izplačevati mu še nadalje brezposelno podporo. Podružnici v Ptuj se sporoči, da se za vsak slučaj obolelosti izredna podpora ne more dovoljevati.

Iz dopisov, ki ih je tajništvo prejelo iz Belgrada in Zagreba je razvidno, da se napovedani kongres vseh strokovnih organizacij lesnih delavcev Jugoslavije zaenkrat še ne bo vršil.

Preglednika Kavčič in Pokovec poročata, da sta izvršila kontrolo ter našla vse poslovanje v najlepšem redu.

Potem, ko so se rešile še nekatere interne zadeve, je predsednik sejo ob 3/4 na 9 uro zaključil.

Internacionalni razvoj osemurnega delavnika.

Dne 2. januarja 1905 se je na Dunaju vnel ljut boj med mizarskimi pomočniki in podjetniki, ki je trajal 15 tednov. Dva titoč mizarskih pomočnikov je stalo v boju za osemurno delo. Ta boj se pa ni vršil samo za osemurno delo mizarskih pomočnikov, temveč je šlo tudi za obstoj strokovne organizacije. Dobro organizirani podjetniki lesne stroke so hoteli za vsako ceno uničiti strokovno organizacijo lesnih delavcev.

Ko pa so druge strokovne organizacije uvidele, da preti nevarnost za strokovno organizacijo lesnih delavcev, so pričele ljuto agitacijo v pomoč mizarskim pomočnikom. V kratkem času so zbrali za podpore 350.000 kron, kar je bila takrat ogromna vsota, ki je pripomogla, da so mizarski pomočniki po treh mesecih ljutega boja vendar zmagali.

Leto dni pozneje, dne 12. maja 1906, je stopilo na Dunaju 30.000 stavbinskih delavcev v stavko z zahtevo po osemurnem delu. Stavbinski podjetniki so hoteli že leta 1904. organizacijo stavbinskih delavcev razbiti, verdar pa se njim to ni posrečilo, ker se je prej podjetniška organizacija skrhalo. S prav posebno vehemenco so pa podjetniki nastopili leta 1906. Vsekakor pa je tudi v tem boju zmagalo delavstvo, četudi ne v taki meri kakor prejšnje leto mizarski pomočniki.

Že leto dni kasneje 1907. je pa izbruhnila stavka pekov in krojačev. Tu se je pa že opazalo, da je delavstvo svoje strokovne organizacije prav razumelo. Delavstvo je namreč svoje moči v strokovnih organizacijah centraliziralo. Podjetniki so imeli sedaj opravka s strokovnimi centri. Tukaj se lahko trdi, da se je šele pričel pravi moderni boj med podjetniki in delojemalci, in prav ta leta od 1904. do 1908. so bila najhujša bojna leta. Boji v teh štirih letih so posegali iz Dunaja celo k nam v Slovenijo.

Interesanten je razvoj strokovne organizacije lesnih delavcev, ki ga nam pojasnjujejo nastopne številke:

Organiziranih članov je bilo v letu:

1802	1896	1898	1899	1901	1902	1903	1904	1905	1906
3169	4786	3021 ¹⁾	5342	5817	7107	10747	15014	23342	28766

Gorenje številke nam kažejo, da se je strokovna organizacija lesnih delavcev po vsakem boju bolj kre-

pila. Ni ga pa bilo boja, da ne bi bilo poleg drugih zahtev tudi osemurno delo navedeno v spomenici. Strokovna organizacija lesnih delavcev pri nas na Slovenskem je že starejša, ki pa ima tudi zaznamovati prav posebno mnogo velikih bojev v teh letih in pozneje. Za vsak vinar priboljška na mezdi se je morala bojevati, kakor tudi za vsako minuto skrajšanja delavnega časa.

Društvene vesti.

Ljubljana. V nedeljo, dne 18. februarja 1923 se je vršil napovedani celoletni občni zbor podružnice osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani. Vršil se je v salonu gostilne pri »Levu« na Gosposvetski cesti. Ob 9. uri dopoldne otvori podružnični predsednik Dermastja zborovanje z dnevnim redom: 1. Poročilo funkcionarjev: a) predsednika; b) tajnika; blagajnika in c) preglednikov. 2. Volitev novega odbora in preglednikov. 3. Slučajnosti.

Tovariš predsednik v svojem poročilu omenja, da imajo lesni delavci ljubljanski v preteklem letu zaznamovati dvojih mezdnih gibanj: Prvo je končalo mirnim potom s povoljnim uspehom, dočim je drugo končalo z dobrim uspehom, toda, napeti je bilo treba vse moči, kajti odklonilno stališče gospodov delodajalcev je dalo povod dolgi stavki. Omenja tudi, da so gospodje delodajalci potom svoje organizacije izrazili željo, naj bi se izpopolnila veljavna pogodba v tem zmislu, da se sedaj veljavni odpovedni rok ukine. O tej zadevi poroča predsednik nadalje, da po prejšnji pogodbi odpovedni rok ni veljal, pri sklepanju nove pogodbe pa se glede odpovednega roka ni dovršilo nič, in ker obsega nova pogodba tudi stavek, da so z novo pogodbo vse ostale točke stare pogodbe, v kolikor jih ne obsega nova, razveljavljene, je odpovedni rok sam na sebi stopil zopet v veljavo. Dokaz temu je na primer sledeči slučaj:

Tvrdba Naglas je brez tehtnega razloga, brez odpovedi odslovila tovariša Berganta. Tovariš Bergant vsebino nove pogodbe pravilno razume, je vložil zoper tvrdko Naglas tožbo pri obrtnem sodišču in je tudi zmagal. Tajniško poročilo je na mestu odsotnega tajnika podal njegov namestnik tov. Tomšič; blagajniško pa podružnični blagajnik tovariš Iglič, iz katerega je bilo razvidno, da je stanje blagajne ljubljanske podružnice jako ugodno. Za nadzorstvo je poročal tov. Anton Virant. Dejal je, da je kontrola knjige in kar je v zvezi z blagajniškim poslovanjem pregledalo, ter našla vse v najboljšem redu. Zato predlaga podelitev odveze staremu odboru. Ugovora proti poročilu ni bilo, predlog za podelitev odveze pa je bil sprejet soglasno. V zvezi s tem je blagajnik Iglič podal še blagajniško poročilo za mesec januar 1923. Tudi glede stavkinke kakor tudi glede bolniškega sklada ljubljans-

¹⁾ V tem letu so se Čehi odcepili.

ske podružnice je zbrano članstvo dobilo potrebna pojasnila.

Nato je bila izvoljena komisija za predlaganje članov novega odbora. Komisijo so tvorili iz vsake vpoštev prihajajoče delavnice po en tovariš. Med tem časom, ko se je takozvana »črna komisija« posvetovala, je občni zbor začasno prešel na točko dnevnega reda — raznoterosti. Kot prvi se je javil k besedi tajnik osrednjega društva Bradeško, ki je na kratko omenjal zadnjo stavko. Dejal je, da nas je ta stavka naučila mnogo, na vsak način pa je naša dolžnost upoštevati nauke, ki nam prav jasno kažejo, da bo za prihodnje čase za uspešne borbe še strumnejša in čvrstejša disciplina potrebna. Predvsem pa nam treba poglobiti čut solidarnosti in požrtvovalnosti. V očigled predvidenih bojov, na katere moramo biti pripravljeni, če si bomo hoteli naš gmotni položaj primerno urediti, nam vsem mora biti jasno, da mora biti naša strokovna organizacija zdrava in čvrsta, ter sposobna v pravem pomenu besede. Močne in utrjene strokovne organizacije moramo imeti tudi radi nakan delodajalskih organizacij, ki s podvojeno silo delajo na poslabšanje določb zakona o zaščiti delavcev, katerega nameravajo potom nekega pravilnika napraviti popolnoma iluzoričnega. Zlasti jim gre za odpravo osemurnega delovnega časa.

Pa tudi določbe glede sistema delavskih zaupnikov naj bi se potvorile tako, da bi se zaupnikom dalo značaj priganjačev in delodajalskih ovaduhov. V nadaljnjem se govornik dotika tudi organizacije bolniškega zavarovanja, ter graja ustavitve zgradbe poslopja, v katerem so bili zamišljeni moderni ambulatoriji. Končno opozarja na dejstvo, da obstoja naša strokovna organizacija že 28 let. Slej ko prej naj bo ta strokovna organizacija naše zatočišče — trdnjava, ki ji tvorijo temelj sloga in bratski sporazum. Ob to trdnjavo se bodo zloba in buržuazne nakane zaletavale zaman.

V istem smislu govori tudi tovariš Sever.

Tovariš Pokovec opozarja na nevarnost brezposelnosti, katera bi vsekakor morala nastati v slučaju podaljšanja delovnega časa. Brezposelnih lesnih delavcev pa si naši delodajalci žele, ker brezposelnost nujno vpliva na plačilne pogoje na škodo delavcem. Omenja nadalje potrebo strokovne šole ter graja strokovno komisijo, ki šele sedaj sklicuje protestna zborovanja proti poslabšanju zakona o zaščiti delavcev, ko je zamuda že postala opasna; v splošnem pa se ne udejstvuje.

Tovariš Novak poudarja, da se mora sklep, da da noben lesni delavec, ki ni vsaj tri mesece organiziran ne sme delati v Ljubljani, mora na celi črti dosledno in brezobzirno izvajati. Ravnotako ne sme nihče, ako premeni delodajalca, delati pri drugem delodajalcu za manjšo plačo kakor jo je imel pri prejšnjem.

Tovariš Šloser je mnenja, da je občni zbor navzlic dobremu obisku še vedno premalo obiskan. Za-

upnikom mora ostalo v delavnici vposleno delavstvo pomagati. Graja tudi, da volitev zaupnikov, kakor to določa zakon, v nekaterih delavnicah še vedno ni izvršena. V splošnem je Šloser pravilnega mnenja, da se moramo vsekdar zanašati le na moč organizacije, katera je sicer dobra, mora biti pa še boljša.

Ker je »črna komisija« svoje delo dokončala, so bili na njen predlog izvoljeni nastopni člani v nov odbor, in sicer: Pokovec Jože, predsednik; Blaženič, njegov namestnik; Plegar, tajnik; Iglič, blagajnik; Jurman, Kavčič, Škerjanec, Erjavec in Hribar, odborniki; Tomšič, Habe in Žebavc, namestniki odbornikov; končno so bili izvoljeni Osterman, Jančar in Arhar kot pregledniki.

Novo izvoljeni predsednik prevzame predsedniško mesto, se v svojem kakor tudi v imenu vseh izvoljenih zahvali za zaupanje ter prosi naj vse članstvo novi odbor vsestransko podpira. V istem smislu govori tudi Osterman.

Nato poda predsednik besedo tov. Tokanu, ki je v daljšem govoru rekapituliral potek razprav. Med drugim se je dotaknil tudi razmerja napram drugim strokovnim organizacijam lesnih delavcev v državi, predstoječega skupnega kongresa kakor tudi vprašanja doklad pri delu izven Ljubljane, odpovedne dobe ter delavniškega reda. V splošnem pa je podal nekaj direktiv, ki naj bi tvorile podlago nadaljnjemu delu, zlasti na organizacijskem in agitacijskem polju.

Pozabiti ne smemo, da se je v teku razprave oglašil tudi naš častitljivi starina Ježek.

Po izčrpanem dnevnem redu je predsednik občni zbor ob pol 1. uri popoldne zaključil.

Omenimo naj še, da se je stari predsednik Dermastja ob otvoritvi občnega zbora spominjal obeh v pretečenem poslovnem letu umrlih tovarišev Viktorja Petrovčiča in Franca Habeta in da je zbrano članstvo besede spomina poslušalo stoje.

* * *

28 letni trud, napor, trud in požrtvovalnost mnogih naših posameznih tovarišev ni bila zastoj; vse to je rodilo lepe uspehe. Njihova skrb je poplačana. Veselje je bilo na tem občnem zboru opazovati, kako so se kresali misli in ideje. Čeprav je bila debata živahna, mestoma celo burna, vendar je iz govorov vseh, ki so se razprave udeležili, odsevalo eno stremljenje, ena težnja, kako in kaj bi bilo najboljšo ukreniti, kar bi služilo skupnim interesom. Skratka, ta občni zbor je pokazal, da so ljubljanski lesni delavci fantje od fare. Tako je prav in tako mora biti — živeli!

Tržič. Na rednem občnem zboru podružnice osrednjega društva lesnih delavcev v Tržiču so bili v nov odbor izvoljeni nastopni člani: Teran Tomaž, predsednik; Mede Franc, podpredsednik; Štancar Franc, tajnik; Teran Ciril, tajnika namestnik; Štancar Lovro, blagajnik; Kramar Anton, blagajniški namestnik; Vodnik Anton, Jančič Anton, Hilšenfelder Alojzij, in Štancar Martin

kot pregledniki. Končno so bili kot zaupniki izvoljeni Klanšek Peter, Burger Peter, Kokalj Ivan, Ogriz Andrej, Bohinjc Mihael, Meršol Albert, Markič Helena in Štefe Marija. Občni zbor se vršil v dvorani gostilne konsumnega društva. Kot govornik pa je prisostoval društveni tajnik Bradeško. Na novem odboru samem pa je sedaj ležeče, da v Tržiču in v tržiški okolici razvije živahno agitacijo med številnimi lesnimi delavci, ter jih pridobi kot člane za strokovno organizacijo. Čim močnejša bo strokovna organizacija tem lažje bo mogoče doseči uspehe.

Bohinjska Bela. V prostorih gostilne g. Alifiča se je dne 25. februarja 1923 vršil ustanovni občni zbor podružnice »Osrednjega društva lesnih delavcev«. Zborovanje se je pričelo ob 13. in pol uri. Dnevni red je bil: Položaj delavstva z posebnim ozirom na lesno delavstvo, poročilo pripravljalnega odbora, volitev odbora in raznoterosti. Ustanovni občni zbor otvori s. Jagodic, ki na kratko oriše pomen današnjega zborovanja, nakar podeli besedo predsedniku osrednjega društva Tokanu iz Ljubljane. Le ta je v obširnem govoru razložil postanek delavskega pokreta, ter razloge, ki so vodili do ustanavljanja strokovnih organizacij. Orisal je razvoj gospodarstva, ki je zasnovano na principih kapitalizma in izkoriščanje vsega prirodnega bogastva, kakor tudi podjarmljene delavske sile. Enostranski in prisilni razvoj vsega ekonomskega, kulturnega in socialnega življenja je moral neizogibno voditi do razrednega opredeljenja človeške družbe. Borba ne le, da ni mogla izostati, temveč je postala železni zakon, katerega se morajo delavci kot razredno gospodarsko šibkejših in izkoriščanih v svojo obrambo posluževati. Strokovne organizacije so torej naravna posledica družabnega razvoja, v katerih mora delavstvo brezpogojno združiti vse svoje sile za obrambo pred napadajočim kapitalizmom in v varstvo svojih interesov. V nadaljem se je dotaknil tudi vprašanj, ki so v ožji zvezi z lesno industrijo. Dejal je: Prirodni zaklad — les se brezglavno uničuje, glavno je, da nekaj ducatov privatnih špekulantov vse to bogastvo, ki bi moralo biti skupna last, zabaranta za lire in franke, namesto da bi se postopalo po ekonomskih načelih in porabljalo les v svrhu izdelovanja industrijskih produktov doma in šele potem kot dovršene ali pa vsaj polfabrikate razpečevalo in izvažalo. Tako pa gre vrednost lesa v nič, obenem pa delavstvo komaj životari, pač pa si posamezniki polnijo žepe in si mislijo za nami potop. Nadalje je sodr. Tokan razpravljal o ustrojstvu naše strokovne organizacije itd. Pri volitvah odbora so bili izvoljeni: Janko Jagodic, predsednikom; Jože Zupančič, predsednikovim namestnikom; Janez Ropret, blagajnikom; Anton Poklukar, blagajnika namestnikom; Ivan Mandeljč, tajnikom; Elizabeta Lipevec, tajnika namestnica; France Beguš, nadziratelj. Na to se je razpravljalo o nekaterih stvareh, tičočih se delovnega razmerja pri nekaterih podjetjih. H koncu je še s. Jagodic izpregovoril nekaj vzpodbudnih besed, nakar je bil dobro uspehi občni

zbor zaključen. Na tovariših samih v tem kraju je, da z neumornim delom za svojo strokovno organizacijo pridejo do veljave, da jih bo moral vsakdo upoštevati.

Proletarska usoda. V Vahpolju pri Kamniku je dne 9. februarja t. l. smrtno ponesrečil Matevž Ulčar, ki je bil zaposlen v gozdu pri spravljanju lesa. Ulčarju je izpodrsnilo, da je padel in z lesom vred zdrčal v dolino. Ulčar je za težko poškodbo kmalu nato umrl. Zapušča vdovo in tri nedorasle otroke.

Kultura.

»Kresa«. Prvi slovenski delavski kulturni mesečnik stopa v drugi letnik. Prvi letnik, ki je lahko v ponos slovenskemu delavstvu, je zaključen. Z drugim letnikom je stopil »Kresa« v novi, priročajnejši obliki in z zelo bogato vsebino pred javnost. Med drugimi je pričel priobčevati s. Cerkvenik daljši roman »Mariška«, nadalje sodelujejo s svojimi prispevki T. Seliškar, E. Tiran, Čulkovski, Vuk in drugi. Prva številka je že izšla z zelo bogato vsebino, nadalje pa bo izhajal redno dne 25. vsakega meseca. Vsem sodrugom in prijateljem priporočamo, da si ga naroče. Naročnina znaša na leto Din. 50.—, na pol leta Din. 25.—, za člane »Svobode« pa Din. 30.—. Posamezna številka velja Din. 5.—. Uprava »Kresa« se nahaja v Ljubljani, Židovska ulica 1. l. nadstropje.

Lesni delavci, sezite po »Kresu«!

LISTEK.

Pariška komuna.

Pruski bajoneti so premagali francosko armado. Francija je bila gospodarsko oslabiljena že pred vojno, še bolj pa je propadla po izgubljeni vojni, ki jo je začel Napoleon III., da bi z novimi »zmagami« zadovoljil vedno bolj naraščajoče nezadovoljstvo v deželi.

Na čelu »republikanske vlade«, ki se je stvorila po odločilnem francoskem porazu pri Sedanu 4. sept. 1870., so stali buržuji, ki so na videz nastopali za nadaljevanje vojne do zmagovitega konca, v resnici so pa spremeli po mirovnem sklepu z Bismarckom pod vsako ceno.

Delavski okraji velikega Pariza so bili še zmedeni po vojnem hrumu buržujskih patriotov, ali že so začeli spoznavati, da ne gre več za narodne interese, ampak interese buržuazije.

Vaška buržuazija v provinci je bila pripravljena, da zmanjša svojo ljubljeno domovino z odstopom kateregakoli njenega dela, samo da bi mogla zopet v redu in miru iskoriščati delovno ljudstvo Francije. V Bordeaux-u (izg. Bordó), trgovskem mestu južne vinorodne Francije, kjer je zboroval parlament, — ki je bil voljen po »splošni volivni pravici« in je v devet desetinah obstojal iz ultra-monarhistov in kontrarevolucionarjev

se je stvarilo središče vaše buržuazije, ki je bilo najbolj sovražno rdečemu Parizu.

Pruski bajoneti so stali pred vratmi Pariza. Glavno mesto revolucije je bilo obdano od vseh strani od srda reakcionarnega meščanstva vseh mogočih stopenj in barv.

Tak je bil splošni položaj pri nastanku pariške komune. Ta delavska vlada — prva v zgodovini človeštva — se je pa pojavila že propozno, da bi mogla zmagati pod parolo: „Svoboda, enakost, bratstvo“. Na mesto revolucionarne viharne perijode okrog leta 1848. je že davno stopil meščanski „red in mir“ in revolucionarna demokracija je že davno prenehala biti samostalni združevalni politički faktor.

Na drugi strani je pa bila pariška komuna presmel korak naprej k socijalistični revoluciji. Niso bili dani za njeno zmago potrebni zgodovinski predpogoji. Proletarski razred je bil še nezadostno razvit.

Komuna je tvorila prvo vlado proletarske demokracije, ali nje ni vodila ena proletarska stranka, ki bi izvežbana v razrednem boju, enotna in disciplinirana — bila sposobna, da vodi mase v takih važnih in težkih trenutkih. Politični vodje komune se niso zavedali jasno celega položaja, v katerem se je šlo za proletarsko revolucijo. To ni njihova krivda, pač pa njih nesreča.

Vsled pritiska od zunaj je bila buržuazna vlada prisiljena, da oboroži proletarijat za obrambo Pariza.

To je bil začetek.

„Republikanska“ vlada je postala s svojo nesposobnostjo in licemerstvom, s svojim izdajstvom in brezpomembnostjo sramota za revolucionarni Pariz. Že pred 18. marcem 1871 se je večkrat poskušalo, da se jo strmo glavi. Ko je vlada spoznala svojo nemoč napram uporniškemu Parizu, je sklenila, da ta revolucionarni Pariz razoroži in ga izroči pruskim bajonetom.

V odgovor na to je vzpostavila nacionalna garda pariškega proletarijata svojo lastno organizacijo. Stvoril se je nacionalni komité nacionalne garde — oboroženi delavci in rokodelci so spregovorili. Tedaj je poizkusil krvoločni škrtat Thiers — ki predstavlja fizično in moralno degeneriranost buržuazije, — da vzame parižanom topove. V poslednjem trenutku se je ta poizkus izjalovil, dvignil se je rdeči Pariz!

Vlada je pobegnila v Versailles, poletno stolico francoskih kraljev. Komunardi bi to lahko preprečili, pa niso. **Svojo dobrosrčnost so morali čez par mesecev plačati s svojim življenjem.**

Kot vedno v kritičnih momentih, so nastopili tudi tu razni posredovalci, ki so pokušali napraviti zmedo v vrstah revolucionarjev. Posredovati so hoteli s Clemenceaujem (Klemansó) na čelu, poznejšim tigrom francoskega imperializma, med belim Versejem in rdečim Parizom.

Ali bilo je že prepozno.

Bila je proklamirana komuna. Delovni sloji Pariza so si izvolili svojo lastno vlado delavcev in revolucionarjev.

Komuna je izdala takoj več socijalnih odredb. Ali ona ni postopala odločno. Niti denarja francoske bur-

žuazije, naloženega v francoski banki, ni hotela ekspropriirati.

Komuna je našla odmev v delavskih okrajih Liona, Marseja, Sent-Etiena in Toulonsa. Ali manjkalo je sposobnega, energičnega centralnega vodstva in organizatoričnih zvez; zato so se izjalovili vsi poskusi v teh mestih proklamirati komuno.

Komuna je izdala poziv na kmete, ali ni našel med njimi nobenega odmeva. Pariz delavcev je hotel vojsko, dočim ko kmetje mir pod vsako ceno.

Med tem se je z vsakim dnem ožil krog kontrainvolucionarnih bajonetov okoli proletarskega centra.

Pariški proletarijat se je boril z levo hrabrostjo. Utrdbe so padle v sovražne roke . . . Komunardi so gradili barikade; žene, otroci, starčki, odrasli možje in mladeniči — vse se je borilo. Toliko primerov proletarskega junaštva in hrabrosti, kot ga je v teh dneh pokazal pariški proletarijat, ga ni še nihče preje in ne pozneje — do ruske revolucije. Komunardi so se borili va vsako ped zemlje.

Končno je udrila v pariške bulvare degenerirana francoska buržuazija, ki je bila večkrat poražena od pruske armade, ki je bila zajčevska v boju, ali strašna, divja v preganjanju . . .

In morila je vse, kar je bilo proletarskega rodu — otroke, žene, starčke, krepki možje in mladeniči so padli v boju.

„Videl sem“, pripoveduje neka priča, „kako so pripeljali štirje policisti iz poslopja vojnega sodišča (bilo je na nedeljo 28. maja ob dveh ponoči) šest otrok. Najstarejši med njimi je bil star komaj 12 let . . .

. . . „Umoriti jih, umoriti“, so klicali banditi iz množice „iz njih bodo postali revolucionarji“ . . .

In ustrelili so jih . . .

„Odlične dame“, te hijene buržuazije so s svojimi dežniki iztikale oči ranjencem . . .

„Ogenj“ — dvanajst krogel v telo proletarca in gotovo je bilo. „Ogenj“ — in tisoči proletarcev so padli . . .

40.000 pariških delavcev, vajencev in študentov je žrtvovalo svoje življenje tiste dni . . .

Tako je obračunala francoska buržuazija l. 1871 s premaganci.

Izgubila je bitko z Nemčijo in poklala 40.000 proletarcev — za domovino . . .

V krvi 40.000 proletarcev se je ustanovila tretja republika, ki igra danes vlogo internacionalnega žandarja, ki vrši nasilje v Poruhrju . . .

1871—1923!

S krvjo je zapisano in s plamenom vžgano trpljenje komune v duši internacionalnega proletarijata.

Lastnik in izdajatelj »Osrednje društvo lesnih delavcev« v Ljubljani. — Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. —

Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.